

60-lecie obrony Krzyża

Od krzyża w Nowej Hucie zaczęła się nowa ewangelizacja, ewangelizacja nowego milenium.

Jan Paweł II, Mogiła, 1979 r.

W tym roku mija 60 lat od dnia, w którym mieszkańcy Nowej Huty stanęli w obronie swoich wartości, przekonań i tradycji – w obronie Krzyża Nowohuckiego. Tym sposobem Nowohucianie zdecydowanie okazali opór wobec silnej polityki ateizacji społeczeństwa tak zdecydowanie forsowanej przez władze komunistyczne. Jak na ironię to właśnie w Nowej Hucie, idealnym mieście socjalistycznym, miesz-

kańcy zjednoczyli się przeciw władzy w obronie krzyża.

17 marca 1957 roku na osiedlu Teatralnym, a w tamtym czasie przy zbiegu ulic Majakowskiego i Marksa postawiono drewniany krzyż. To właśnie w tym miejscu miał stanąć pierwszy kościół w nowo budowanym mieście. Mieszkańcy zażądali budowy świątyni, zawiązał się nawet komitet budowy kościoła. Na decyzję o potrzebie jego budowy złożyło się parę czynników. W Nowej Hucie lawinowy przyrost mieszkańców ograniczał możliwości istniejących na tym terenie świątyń takich jak np. parafie w Mogile, Pleszo-

wie czy Czyżynach. Wspomniane kościoły pełniły swoje role w czasie gdy miasto jeszcze nie istniało, a jego powstanie i szybka rozbudowa w krótkim czasie spowodowało mieszkańców do myślenia o nowej świątyni, znajdującej się nie na obrzeżach, a w środku miasta.

Wkomponowanie krzyża na pustym jeszcze wtedy terenie było również efektem polskiego października i ogólnych zmian na czele polskiej partii komunistycznej co mogło zapowiadać liberalizację i zmianę polityki państwa wobec kościoła. Odwilż popaździernikowa zapoczątkowana w 1956 roku po

archiwum J. Ridana

archiwum J. Ridana

Zdjęcia z archiwum Jerzego Ridana, wykonane przez niego 27 kwietnia 1960 roku w Nowej Hucie.

Krzyż nowohucki – symbol walki o wiarę i wolność.

zaprzysiężeniu Władysława Gomułki na pierwszego sekretarza KC PZPR nie trwała jednak długo i władze zdecydowały się postawić na swoim. Po kilku latach oczekiwania na decyzję o budowie, a nawet po wyłonieniu zwycięskiego projektu na wygląd przyszłego kościoła, podjęto decyzję o rezygnacji z projektu i wybudowaniu w jego miejsce jednej ze szkół tysiącleci.

Gdy robotnicy zostali wysłani do przygotowania terenu pod budowę szkoły, a co za tym idzie usunięcia postawionego w tym miejscu wcześniej krzyża, mieszkańcy Nowej Huty zdecydowali się bronić postawionego przez nich symbolu. Jego likwidację zaplanowano na 27 kwietnia 1960. Już pierwsze próby wykopywania krzyża wywołały w mieszkańcach spontaniczny bunt, który w konsekwencji przerodził się w poważne zamieszki z udziałem milicji trwające przez kilka następnych dni. W okolicy krzyża i pod Dzielnicową Radą Narodową na osiedlu Zgody zebrało się tysiące mieszkańców, a setki z nich zostało aresztowanych. Pomimo usilnych starań władz o wprowadzenie modelu idealnego miasta bez Boga, plan ten ostatecznie się nie powiódł. Dopiero rodzące się nowohuckie społeczeństwo zjednoczyło się w walce o symboliczną obronę krzyża.

Ostatecznie władza postawiła na swoim i na osiedlu Teatralnym zamiast kościoła powstała szkoła, ale obrońcom udało się wywalczyć pozwolenie na

budowę świątyni w innym miejscu. Ponad to zezwolono na pozostawienie krzyża w bezpośrednim sąsiedztwie szkoły. Drewniany krzyż z biegiem lat ulegał jednak zniszczeniu i z tego powodu zastąpiono go metalowym, a później ponownie drewnianym. W międzyczasie rozpoczęto starania o budowę kościoła w innej lokalizacji czego udało się ostatecznie dokonać po 17 latach od pamiętnych walk w obronie krzyża. Ceremonia konsekracji Arki Pana, której w maju 1977 roku dokonał kardynał Karol Wojtyła, zgromadziła 70 tysięcy wiernych i stała się zwieńczeniem walki o wolność wyznania w Nowej Hucie. W jednym z krzyży umieszczonych na zewnątrz symbolizującym kotwicę okrętu, na stałe znalazły miejsce oryginalne elementy pierwszego drewnianego krzyża z 1960 roku.

Po przemianach ustrojowych ulica Majakowskiego zmieniła nazwę na Obrońców Krzyża, natomiast w miejscu jego początkowej lokalizacji, tuż obok wspomnianej szkoły tysiącleci, w roku 2000 ukończony został mniejszy kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa. Od tamtych wydarzeń minęło już wiele lat, ale mieszkańcy Nowej Huty wciąż pamiętają o odwadze swoich przodków i co roku zbierają się pod Pomnikiem Krzyża Nowohuckiego, aby uczcić wydarzenia, które stały się symbolem walki z minionym systemem, symbolem walki o wolność.